

DÜNYA ÇOCUĞA YÖNELİK İSTİSMARI ÖNLEME GÜNÜ

19 KASIM (2021)

Birleşmiş Milletler'in Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi uyarınca 18 yaşından küçük her insan çocuk olarak kabul edilmektedir ¹. Çocukların ya da ergenlerin ana-babaları, onlara bakıp gözetmek ve onları eğitmekle görevli bireyler, vasi gibi kişiler ya da yabancı kişiler tarafından yapılan, bedensel ve/veya psikolojik olarak sağlıklarına zarar veren fiziksel, duygusal, cinsel ya da zihinsel gelişimlerini engelleyen tutum ve davranışlara '**çocuğa yönelik ihmal ve istismar**' olarak tanımlanmaktadır ².

Dünya Sağlık Örgütü tarafından çocuğa yönelik 4 tip **istismar ve kötü muamele** türü tanımlanmıştır ³. Bunlar;

1. İhmal
2. Fiziksel istismar
3. Cinsel istismar
4. Duygusal istismar şeklindedir.

İhmal, çocuğa bakmakla yükümlü kişinin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, beslenme, giyim, tıbbi, sosyal ve duygusal gereksinimler ya da yaşam koşulları için gerekli ilgiyi göstermeme gibi, çocuğu fiziksel ya da duygusal yönden ihmal etmesi durumudur. Fiziksel istismar çocuğun başına kaza durumu gelmeden zarar görmesi ve/veya yaralanması şeklinde tanımlanabilir. Cinsel istismar ise çocuğun cinsel doyum amacı ile zorla veya ikna edilerek kullanılması ya da başkasının bu amaçla çocuğu kullanmasına izin verilmesi durumudur ⁴. Gündelik yaşamda en sık rastlanan istismar tipi ise duygusal istismardır. Bu istismar durumu anne, baba ya da çevredeki diğer yetişkinlerin çocuğun yetenekleri üstünde beklentiler içinde olmaları ve hem çocuğa hem de çevreye karşı saldırganca davranışları olarak tanımlanmaktadır ⁵. Ayrıca günümüz koşullarında giderek artan, sosyal çevrede de olmak üzere en çok okulda karşılaşılan akran zorbalığı ve siber zorbalık da ihmal ve istismar türlerindendir ^{4, 6}.

Dünyada Çocuğa Yönelik Şiddetle İlgili Bazı Gerçekler

Dünyada 2-17 yaş arasındaki yaklaşık bir milyar çocuk fiziksel, cinsel veya duygusal istismara maruz kalmaktadır. İki ila 4 yaş arasındaki her dört çocuktan üçü fiziksel istismar veya fiziksel şiddet görmektedir. 11-15 yaş arasındaki 3 çocukta 1'i zorbalığa maruz kalmaktadır. Amerika Birleşik

¹ Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, İnternet <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> Erişim: 08.11.2021

² Milli Eğitim Bakanlığı, Çocuğa Yönelik İhmal ve İstismar Hakkında Genel Bilgi, İnternet https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_04/05104328_1.Yocuk_Yhmal_ve_YstismarY_HakkYnda_Genel_Bilgi.pdf Erişim: 09.11.2021

³ Preventing Child Maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect. WHO 2006.

⁴ Polat O. Klinik Adli Tıp. Seçkin Yayıncılık 1. baskı Ankara 2004; 85-131.

⁵ Runyan D, Corrine W, Ikeda R, et al. Child abuse and neglect by parents and other caregivers. In: World report on violence and health. Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA.(eds). World Health Organization, Geneva, 2002; 57-86.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2021/2022-20)

Devletleri'nde çocuk şiddeti ve istismarının ülkeye maliyeti 228 milyar dolar olarak hesaplanmıştır ⁶.

Türkiye'de Çocuğa Yönelik Şiddetle İlgili Bazı Gerçekler

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre; Türkiye'de ihmal ve istismara uğrayan çocuk mağdur sayısı 2014'te 74.064 iken 2016'da 83.552'ye yükselmiştir; Cinsel suç mağduru olan çocukların yüzdesi 2014'ten 2016'ya %33 artmıştır. Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğüne göre; çocuk cinsel istismar hükümlülerinin yüzdesi % 42,5 iken (2006 yılında) % 58,8'e (2016'da) yükselmiştir ⁷.

COVID-19 Döneminde Çocuğa Yönelik İstismar

Okulların kapanması dünyada yaklaşık 1,5 milyon çocuğun evde kalmasına ve okula gidememesine neden olmuştur. Hareket kısıtlılığı, gelir düzeyinde azalma, hastalık nedeni karantina ve izolasyon süreçleri, ebeveynlerin/bakım verenlerin stres ve kaygı düzeylerinin artması da ayrıca bu dönemde yaşanan, çocukları etkileyen başlıklardandır. COVID-19 ve getirdiği ek durumlarla birlikte ev içi ve kişilerarası şiddetin arttığı rapor edilmiştir. Fransa, Güney Afrika gibi bazı ülkelerde karantina süreleri ve evde kapanmalarla ilişkili olacak şekilde çocuk istismarı ve partner şiddetinde artışlar gözlenmiştir. Ek olarak bu ülkelerde yine bu dönemde internet kullanımı artışının olması sebebiyle siber zorbalık artışı ve istismarlar bildirilmiştir ⁶.

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında 2030 yılına kadar özellikle Hedef 16.2'nin içeriği 'çocuğa karşı her türlü istismarı, ihmali, işkenceyi ve insan ticareti ile giden sömürüyü sona erdirmek' şeklindedir. Ek olarak Hedef 4a ile her türlü engelden arındırılmış iyi bir eğitim geleceği hazırlamak, Hedef 5.2 ile kadın ve kız çocuklarına yönelik şiddeti önlemek ve Hedef 16.1 ile de her türlü şiddeti önlemek başlıklarıyla amaçlar net belirlenmiştir ⁸.

Bu bilgiler ışığında Birleşmiş Milletler desteğiyle kurulan, hükümet dışı bir yapı olan ve kadınlar ile çocukları önceleyen bir oluşum olan Dünya Kadınlar Zirvesi Vakfı (WWSF) 2000 yılında, 19 Kasım gününü '**Dünya Çocuğa Yönelik İstismarı Önleme Günü**' olarak ilan etmiştir. Bu günün devamlılığı ve önemini vurgulamak için Amerikan Psikoloji Derneği 2001 yılından itibaren aktiviteleri ve kampanyaları ile destek vermiştir ⁹.

İstismar ve ihmalin birçok boyutunun ele alınması ve önlenmesi gerekmektedir. Bunun için de Dünya Sağlık Örgütü önderliğinde bir çok önemli ve yetkili kuruluş 2020 yılında '**INSPIRE**' strateji paketini belirlemiştir. Bu strateji ile çocuğa karşı her türlü ihmal ve istismarın önüne geçilebileceği ve strateji bütünü ile iyi bir uygulama ve yönlendirme olacağı düşünülmektedir. Çocuğa karşı her türlü ihmal ve istismarı önlemek, etkili programlar geliştirmek ve rutin uygulamalar planlamak için önemli adımlar bütünü olarak not edilmiştir ⁶.

⁶ Global Status Report on Preventing Violence Against Children 2020, Internet: <https://www.unicef.org/media/70731/file/Global-status-report-on-preventing-violence-against-children-2020.pdf>, Erişim: 09.11.2021

⁷ Türkiye'de Çocuk İstismarı Raporu, ASUMA & İMDAT, 2018, Internet: <http://imdat.org/wp-content/uploads/2018/05/RAPOR-%C3%87OCUK-%C4%B0ST%C4%B0SMARI-tam.pdf> Erişim: 08.11.2021

⁸ Sustainable Development Goals, Internet: <https://sdgs.un.org/goals> erişim: 09.11.2021

⁹ American Psychological Association, World Day of the Prevention Child Abuse, Internet <https://www.apa.org/pi/prevent-violence/programs/international-day> Erişim: 09.11.2021

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2021/2022-20)

Baş harflere bakıldığında;

I – Implementation and enforcement of laws: Yasaların uygulanması için çaba

N - Norms and values: Normlara ve değerlere uygun davranma

S - Safe environments: Güvenli çevre oluşturma

P- Parent and caregiver support: Aile ve bakım verenlerin desteklenmesi

I - Income and economic strengthening: Gelir düzeyi ve ekonomik olarak güçlendirme

R - Response and support services: Destek birimleri oluşturma

E- Education and life skills: Eğitim ve yaşam becerileri katma⁶

Tüm başlıklar ele alınacak olursa; çocuğa karşı her türlü ihmal ve istismarın meydana geldiği her ortamda önlenmesi ve çocukların etkin bir koruma sisteminden yararlanabilmeleri için bütüncül politikaların olması gerekmektedir. Bu politikalar çerçevesinde kurum ve kuruluşların iyi uygulamaların yaşama geçirilmesinin yanı sıra toplumda her bir bireyin çocuklara yönelik her türlü şiddetin önlenmesinde sorumluluğu bulunmaktadır.